WWF
MAGASIN
OKTOBER
2011

Levende Natur

Årgang 29

TEMA:
SKOVEN
I DIN
HVERDAG

Alt træ har en historie

Følg den fra Tanzania til Danmark

SKOVGUIDE
Se, hvordan du passer på skoven i hverdagen

TRUEDE DYR
Kom tæt på elefanten, tigeren, orangutangen og deres naboer

OLIE UDEN REGNSKOV
REMA 1000 første supermarked med ansvarlig palmeolie

I HALEN PÅ TUNEN
Supermarkederne svarer på WWF's tunkampagne

SKOVEN GIVER LIV

FN har udnævnt 2011 til internationalt skovår. Fra regnskoven i Afrikas grønne hjerte til din lokale møbelbutik – det handler om at fejre betydningen af klodens træer, og om hvordan vi alle kan gøre mere for at beskytte dem.

Klodens på en gang mest truede og biologisk rige skove huser nogle af verdens fattigste befolkningsgrupper. 90 procent af de 1,2 milliarder mennesker, der i dag lever i ekstrem fattigdom, er dybt afhængige af skoven for at overleve.

WWF ser mennesker som en vigtig del af løsningen i kampen for at bevare den skov, der endnu dækker 31 procent af landjorden – og de dyr og planter, der lever her. Bæredygtig udvikling og fattigdomsbekæmpelse er kodeord i indsatsen.

Se hvordan WWF arbejder for skovene i dette nummer af Levende Natur og på **wwf.dk/skov**

© Kate Holt / WWF-UK

DIT NYE LEVENDE NATUR

Vi glæder os altid til at sende et nyt nummer af Levende Natur på gaden. Men denne gang er det alligevel noget helt særligt.

Bladet du sidder med i hænderne ser anderledes ud, end det plejer. Det er på en gang blevet mindre og større. WWF har over hele kloden fået nye branding-guidelines. På mere mundret dansk betyder det, at vi følger med tiden. Ikke bare i vores tilgang til verdens miljøproblemer – men også i den måde vi bruger vores logo, farver, skrifttyper og billeder.

Første nummer af Levende Natur udkom i maj 1983. Der er sket meget fra det første tidsskrift i sort og hvid til det magasin, du sidder med i dag. Bladet har løbende udviklet sig i takt med organisationen og tiden: WWF Verdensnaturfonden startede med et primært fokus på truede arter og naturbevarelse og er i dag vokset til en miljøorganisation, der også har fokus på bæredygtig udvikling og globale problemstillinger.

Levende Naturs fornemmeste opgave er at stille skarpt de udfordringer og de løsninger, som WWF kæmper engageret for over hele kloden. Vi fortæller, hvad det betyder for både mennesker, dyr og hele økosystemer, når klimaet ændrer sig, havene tømmes og skovene fældes. Og vi giver dig handlemuligheder, så du også kan tage aktivt del i at ændre tingene, så vores børn og deres børn kan vokse op i en verden, hvor skovene slår deres rødder og havene er fulde af fisk. Levende Natur bringer dig også de positive resultater, som dine bidrag får til at vokse frem over hele kloden. Det er nemlig takket være dig, at vi fortsat kan kæmpe for en verden i balance.

Denne gang tager vi temperaturen på skovene. FN har udnævnt 2011 til skovår, og her mod enden ser vi nærmere på, hvordan det går med at bevare dem. Tag med til Tanzania, hvor de første FSC-landsbyskove har vokseværk. Vi er med til at fælde FSC-træet, hvilket paradoksalt nok er med til at bevare skoven. Og vi følger træets rejse op gennem landet, hvor 96 procent at alt træ bliver fældet illegalt. Turen går hele vejen tilbage til Danmark, hvor unge designerspirer netop nu er i fuld gang med at lave innovative modeller af det bæredygtige og lovlige træ fra Tanzania.

Når du bladrer videre, kommer du til historien om, at hver enkelt danskers forbrug sætter et aftryk i troperne, der svarer til to parcelhusgrunde. Det billede kan både det offentlige, virksomheder og du og jeg være med til at ændre. Bliv klogere på, hvad vi hver især kan gøre for at bevare det grønne skovdække.

Vi hører altid gerne fra dig, hvis du har kommentarer eller ideer til bladet.

Rigtig god læselyst!

Gitte Seeberg,
generalsekretær

FOTO: ULRIK JANTZEN

© BRENT STIRTON / GETTY IMAGES

FOTO: KAROLINE RAHBEK

WWF

WORLD WIDE FUND FOR NATURE
Er en privat og uafhængig organisation, som arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer. WWF arbejder over hele kloden og WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling. Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr. Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på **www.wwf.dk**

Udgivet af WWF Verdensnaturfonden, Svanevej 12, 2400 København NV.
Tlf 35 36 36 35 Fax 35 24 78 68
E-mail wwf@wwf.dk Giro 500-2001
Ansvarshavende redaktør
Charlotte Brix Andersen
Redaktør Karoline Rahbek
Mail til redaktionen
levende.natur@wwf.dk
AD en:60,www.en60.dk
Forside Karoline Rahbek/WWF
Tryk KLS Grafisk Hus A/S **Oplag** 22.000
Papir Arctic Volume White. Du kan blive medlem ved at betale minimum 360 kr. om året. Levende Natur sendes gratis til medlemmer.

INDHOLD

RESULTATER

6 Globale resultater
Nye arter myldrer frem på Madagaskar og Ny Guinea

8 I halen på tunen
WWF's tunkampagne ændrer din tundåse

TEMA

10 Blod, sved og træer
Tag med på træets rejse fra Tanzania til Danmark

16 Hverdagens usynlige regnskov
WWF guider igennem junglen

20 Rema 1000 viser vejen
Første danske supermarked med ansvarlig palmeolie

22 Palmeolien truer sjældne skovdyr
Orangutangen og dens naboer har det svært

NYHEDER

26 Skæbnemåned for det danske hav
Nye naturplaner bestemmer havets fremtid

27 WWF nyt
Kampen mod fattigdom bærer frugt

FSC www.fsc.org MIX Papir fra ansvarlige kilder FSC® C022933
NORDISK MILJØMÆRKNING 541 016 Trykkeri

GLOBALE RESULTATER

Af Tommy Dybbro

© NATUREPL.COM / EDWIN GIESBERS / WWF

© WWF / LUTZ OBELGONNER

FIND DE SENESTE NYHEDER FRA WWF'S ARBEJDE RUNDT OMKRING I VERDEN PÅ **WWW.WWF.DK/NYHEDER**

© HARALD SCHUETZ / WWF MADAGASCAR

KASAKHSTAN

Uddød tiger genopstår. WWF vil sammen med Kasakhstans miljøministerium genudsætte den kaspiske tiger, der ikke er set nogen steder i Asien siden 1970'erne, hvor bestanden bukkede under for krybskytteri og mangel på egnede levesteder. Undersøgelser har nu imidlertid vist, at den kaspiske tiger er genetisk identisk med Amur-tigeren, også kaldet den sibiriske tiger. Derfor arbejder WWF og Kasakhstans regering nu på at sætte nogle individer af Amur-tigeren ud i naturen og udarbejde en samlet plan for et genindføre tigeren i et 4.000 km² stort, velegnet område syd for Balkhasjsøen. Den uddøde kaspiske tiger genopstår med andre ord.

NY GUINEA

Over tusind nye arter fundet på Ny Guinea. Naturen på verdens næststørste ø, Ny Guinea, huser nogle af verdens rigeste og mest mangfoldige økosystemer. Mellem seks og otte procent af verdens kendte arter af dyr og planter findes på øen, og over to tredjedele af dem forekommer ikke andre steder i verden. WWF har gennemført talrige videnskabelige analyser af øens natur. Ifølge en ny rapport har forskerne i løbet af de sidste ti år registreret over tusind hidtil ukendte arter af dyr og planter. Blandt nyopdagelserne er en 2,5 meter lang flodhaj, en tykhovedet delfin, et firben på én meter og omkring hundrede nye orkidéer.

MADAGASKAR

615 nye arter fundet på Madagaskar. Forskere på Madagaskar har ramt en sand guldåre af biodiversitet. Mellem 1999 og 2010 har de fundet hele 615 nye og spektakulære arter af dyr og planter. De nye opdagelser tæller hele 41 nye pattedyr, blandt andet en lille lemur, der med sine kun 30 gram er verdens mindste primat. Lemurer er halvaber og findes kun på Madagaskar. Forskere har i årevis studeret den unikke natur på den tropiske ø, der er verdens fjerdestørste. På grund af den isolerede beliggenhed ud for Afrikas østkyst findes omkring 70 procent af øens kendte arter af dyr og planter ikke andre steder i verden.

TAK!
DIN STØTTE GØR WWF'S ARBEJDE MULIGT

100

Rusland tager vigtigt skridt for den truede bestand af kun lidt over 100 gråhvaler.

2012

Hongkong har vedtaget et totalt stop for trawlfiskeri i samtlige lokale farvande i 2012.

© NATUREPL.COM / TODD PUSSER / WWF

© JURGEN FREUND / WWF-CANON

© SIMON DE TREY-WHITE / WWF-UK

RUSLAND

Rusland beskytter den vestlige gråhval. De russiske myndigheder har forbudt olieboringer ud for den russiske ø Sakhalin i Det Okhotske Hav i sommerperioden, hvor gråhvalerne svømmer i området. Hovedparten af den yderst sjældne og truede bestand, på kun lidt over 100 gråhvaler, i det vestlige Stillehav, opholder sig nemlig i perioden for at finde føde. Olieselskabernes undersøgelser af havbunden er til stor fare for hvalernes adfærd og kan i værste fald få dem til at forlade de vigtige områder for føde. WWF byder reguleringerne velkommen og opfordrer myndighederne til at begrænse alle aktiviteter, der kan skade de sjældne hvaler ved øen.

HONGKONG

Stop for trawlfiskeri ud for Hongkong. Myndighederne i Hongkong har besluttet et totalt stop for trawlfiskeri i samtlige lokale farvande inden 2012. Det er et afgørende skridt i bestræbelserne på at forbedre biodiversiteten i de marine omgivelser i Det Østkinesiske Hav. Studier lavet for WWF konkluderer, at stop af trawlfiskeri i alle de lokale farvande og stop af alt fiskeri i marine nationalparker vil betyde, at bestanden af forskellige revfisk inden for fem år vil stige med 20 procent. Samtidig vil bestanden af større fisk som havaborrer vokse med mellem 40 og 70 procent.

NEPAL

Nepal stopper skovfældning i vigtigt område. FN har udnævnt 2011 til internationalt skovår. Regeringen i Nepal har i den forbindelse erklæret en "plant holiday" med det formål at beskytte landets skove så effektivt som muligt inden for de næste tre år. To af resultaterne er et totalt stop for træfældning og nye beskyttede landskaber i Churiya området, der udgør et vigtigt område mellem sletterne i Terai og bjergområderne i Himalaya på cirka 23.000 km² eller lidt over halvdelen af Danmarks størrelse. Skovene udgør yderst vigtige levesteder for dyrelivet og sikrer samtidig den nødvendige vandtilførsel til lokalbefolkningernes landbrugsområder op til skovene.

I HALEN PÅ TUNEN

I sidste nummer af Levende Natur satte vi spot på tundåserne i de danske supermarkeder. Det viste sig at være uhyre svært at finde ud af, om tunen i dåsen er bæredygtig eller truet. Vi har spurgt Coop og Dansk Supermarked, hvad de har tænkt sig at gøre ved den sag.

Af Karoline Rahbek

MOGENS WERGE

Forbrugerpolitisk direktør i Coop, der driver kæderne Kvickly, SuperBrugsen, Dagli'Brugsen, Fakta, Irma og Nettorvet.

FOTO: STEEN BROGAARD

Hvad gør I for at sikre bæredygtige tun på supermarkedernes hylder?
Vi gør to ting: For det første har vi meldt ud, at vi ikke fører blåfinnet tun. For det andet tilstræber vi os på at have MSC-mærkede dåsetun.

Men vi fandt kun to MSC-mærkede tundåser i jeres butikker. Har I en plan for, hvornår vi kan finde flere tundåser med MSC-mærket i butikkerne?
Vi har haft en ret pæn udvikling i antallet af MSC-mærkede produkter i år. Og derfor holder vi nu også møder med vores folk for at udfordre dem inden for tun. Jeg er da heller ikke så vanvittigt imponeret over, hvis vi kun har to dåser. Vi har derfor bedt vores indkøbere forklare, hvorfor vi ikke har flere MSC-mærkede tunprodukter i dag.

Hvad er deres forklaring?
MSC er en ambition, vi arbejder på, men vi må erkende, at prisforskellen er en udfordring. Du kan få tun til seks kroner dåsen, og den billigste MSC-tundåse er nu blevet sat ned til 20 kr. Men vi kan stadig se, at prisgabet er for stort. Der er rigtig mange forbrugere, der ikke er parate til at betale den pris.

ANSVARET LIGGER I HØJ GRAD HOS OS. PÅ LANGT SIGT SKAL VI SIKRE OS, AT DET VI SÆLGER, IKKE BARE ER LOVLIGT, MEN OGSÅ ER ANSVARLIGT.
MOGENS WERGE, COOP

Vores undersøgelse viste, at også i jeres butikker er der stor forskel på, hvilken information man har at forholde sig til, hvis man vil udgå truet tun. Er det noget, I vil ændre?
Nej, og jeg mener, det netop er derfor, man skal have MSC. Forbrugerne har hverken tid eller lyst til at manøvrere i det her. Som udgangspunkt vil de jo gå ud fra, at det, som er på hylderne, er i orden. Men derfor kan der jo godt være noget, som er bedre end andet. Og det er det, som MSC-mærket viser vej til.

Så I mener ikke, at man som forbruger bør have mere information end 'tun i vand', hvis det har lange udsigter, at der kommer til at være MSC-mærke på dåserne?
Nej, jeg mener ikke, man kan skrive sig ud af alt. Forbrugeren har en berettiget forventning om, at det der står på vores hylder, det er i orden. MSC-mærket er derfor også målet, vi arbejder efter. Så er der nemlig andre, der har kontrolleret, at det kommer fra en bestand, der er håndteret rimeligt.

Hvem mener du har ansvaret for, at forbrugerne har et reelt valg, når de køber dåsetun?
Ansvaret ligger i høj grad hos os. På langt sigt skal vi sikre os, at det vi sælger, ikke bare er lovligt, men også er ansvarligt. Dermed siger jeg ikke, at alt hvad vi har, der ikke er MSC, ikke er i orden, fordi det kan det sagtens være. Jeg siger bare, det er dødsvært at manøvrere både som indkøber og også som forbruger.

Hvad ser du så som løsningen?
Vi er nødt til at gøre både MSC, problemstillingen og dermed også løsningen mere kendt i dag. Hvis ikke forbrugerne kender det, vil de ikke betale for det. Men selvom vi har et ansvar, er vi jo også en købmandsbutik, og hvis vi ikke kan sælge produkterne, er vi nødt til at gå frem i det tempo, som det kan forsvares i forhold til vores forretning. Omvendt hvis vi ikke har det på hylderne, så bliver det aldrig kendt. Så spørgsmålet er, hvordan vi får den kabale til at gå op.

MICHAEL SVENDSEN

Indkøbschef i
Dansk Supermarked, der ejer Føtex, Bilka og Netto.

Hvad gør I for at sikre bæredygtige tun på supermarkedernes hylder?
Vi stiller en række krav til vores leverandører: Der må ikke være brugt fiskeredskabet FAD i fiskeriet, der kan have store problemer med bifangst, som vi heller ikke accepterer. Vi tillader ikke nogen som helst form for hajfiskeri, og der må ikke ske ombytning til havs af tunfangster fra en fiskerbåd til en anden. Bådene må samtidig kun sætte net omkring stimer af tun, der er store nok. Vi stiller også krav til, at NGO'er overvåger, at det reelt finder sted. Og alt det løses ved at bruge notnet på åbent hav uden FAD's, som også lever op til den måde, I definerer tun-fiskeri bør foregå på.

Hvordan hænger det sammen med vores stikprøve, hvor vi også i jeres butikker fandt dåser, som hverken oplyste om tunens art, fangstområde og hvordan fisken er fanget?
Det vi kan stå inde for, det er de varer, vi selv importerer. Hvad Glyngøre, John West og andre mærkevarer gør, er sådan set op til dem. Det vi stiller krav til er vores egne importfolk, og hvordan de indkøber varerne ude i den store verden.

Hvad har I så tænkt jer er gøre i forhold til den del af tundåserne, der ikke hører under jeres eget sortiment?
Vi er i konstant dialog med de andre mærker om at leve op til vores ønsker om fangstmetoder og deklarationer og er af den klare fornemmelse, at de også hurtigt er på vej i den rigtige retning.

Når overfiskeri, bifangst og ulovligt fiskeri er en væsentlig problemstilling i tunfiskeriet, burde forbrugeren så have mere information end blot 'tun i vand/olie'?
Jo mere information, jo bedre er det. Og på basis af jeres artikler og den omtale, der har været det seneste års tid, har vi måtte erkende, at vi nok ikke har givet forbrugerne tilstrækkelig information. Så vi arbejder på, at vi fremover vil skrive, hvilken tunart dåsen indeholder, og hvor den er fanget henne. Ligesom der vil stå, at den kun er fanget på åbne stimer på en bæredygtig måde. Rent faktisk kan vi på vores dåser spore tunen helt tilbage til, hvor og på hvilken båd den er fanget.

PÅ BASIS AF JERES ARTIKLER OG DEN OMTALE, DER HAR VÆRET DET SENESTE ÅRS TID, HAR VI MÅTTE ERKENDE, AT VI NOK IKKE HAR GIVET FORBRUGERNE TILSTRÆKKELIG INFORMATION.
MICHAEL SVENDSEN, DANSK SUPERMARKED

Hvornår kan vi forvente at se det i butikkerne?
Vi har allerede søsat det her for vores egen import, som udgør 85 procent af Dansk Supermarkeds sortiment af tun. Vi mangler kun at få de sidste etiketter godkendt, og derefter tager det jo nogle måneder at sejle. Men dåserne vil være i butikkerne ultimo 2011, det tør jeg godt love. Vi er interesserede i at hjælpe forbrugeren så meget som muligt.

GÅ EFTER MSC OG MEST INFORMATION

WWF anbefaler, at du går efter MSC-mærket, når du køber dåsetun. Det blå mærke er forbrugerens garanti for, at tunen er fanget lovligt og bæredygtigt, og at der er taget hensyn til andre arter. Antallet af MSC-mærkede tun i de danske butikker er dog stadig meget lille. Kan du ikke finde MSC-tun i dit supermarked, så vælg i stedet de dåser med mest information om art, fangstmetode og fangstområde. Det er den næstbedste garanti for, at fisken er lovlig og bæredygtig.

SPOT PÅ TUNEN

WWF lavede i foråret et omfattende butikstjek i landets forskellige supermarkedskæder. Vi fandt 57 forskellige tundåser. Ud af dem havde kun fire MSC-mærket. På resten af dåserne var der stor forskel på, hvilken information man som forbruger har at forholde sig til. 11 dåser oplyste hverken om art, fangstområde og fangstmetode. Du kan stadig finde undersøgelsen og WWF's guide til, hvilken tun du bør købe på **www.wwf.dk/tun**

INDSATSEN FORTSÆTTER

Næste skridt er en stor undersøgelse, hvor WWF i samarbejde med Coop, Dansk Supermarked og Supergros går i dybden med, hvor og hvordan tunen på dåse er fanget – også med den dåsetun, som i dag ikke har nogen information om det.

BLOD, SVED OG TRÆER

Dybt inde i Tanzanias første FSC-certificerede kystskove knokler et hold mænd med at fælde to fuldvoksne træer af arten blood wood.

Af Karoline Rahbek

FOTO: KAROLINE RAHBEK

FOTO: KAROLINE RAHBEK

"Mti!" Ordet betyder træ og runger advarende fra Abdallah Seleman og Rafii Hashim, der det sidste kvarter koncentreret har hevet og skubbet i hver sin ende af en rusten langsav. Endelig bryder saven igennem den hårde træstamme, der larmende vælter bagover uden hverken at ramme andre træer eller den gruppe mennesker, der afventende har samlet sig om begivenheden. Duften af nyfældet træ rammer næseborene, mens små røde dråber pibler frem langs stammens runde årer, der hvor saven for altid har adskilt træstammen fra træets rod. Det blodlignende harpiks forklarer, hvorfor det gyldne træ, der egner sig særligt godt til møbler, har tilnavnet *blood wood*.

FRA TANZANIA TIL DANMARK

Harpiksen når knapt nok at størkne i den bagende middagssol, før endnu en mand står bøjet over stammen. Han mærker den med hvide numre og bogstaver. Fra nu af kan træet spores tilbage i alle led, fra FSC-skoven i det sydlige Tanzania, til det FSC-certificerede savværk 800 km mod nord ved grænsen til Kenya, og helt frem til det ender som produkt i den vestlige verden.

Levende Natur er taget med og følger træets rejse op gennem det før så skovrige land, hvor langt størstedelen af alt træ bevæger sig i et korrupt og illegalt system præget af snyd og lyssky aftaler. De nyfældede FSC-træstammers videre færd går hele vejen til Danmark, hvor designstuderende nu er i gang med at lave innovative modeller af træet til årets FSC Design Award. Tag med på turen, og mød nogle af de mennesker, der hver dag arbejder intenst for at bevare Tanzanias på en gang unikke og truede kystskove

708 %
SÅ MEGET ER AFRIKAS SAMLEDE AREAL AF FSC-SKOVE STEGET MED, SIDEN WWF-PROJEKTET STARTEDE.

96 %
ANDELEN AF TRÆ, DER BLIVER FÆLDET ILLEGALT I TANZANIA.

58 MILLONER
ANTAL DOLLARS, SOM TANZANIA MISTEDE I 2005 PÅ GRUND AF ILLEGAL SKOVHUGST. DET SVARER TIL 10.000 NYE FOLKESKOLER.

370.000 KR.
SÅ MEGET STØTTEDE COOPS KUNDER PROJEKTET MED VIA PANTKNAPPEN OG KØB AF VELGØRENHEDSPOSER SIDSTE ÅR. FDB, DER EJER COOP, STØTTER OGSÅ INDSATSEN OG GAV SIDSTE ÅR 180.000 KRONER TIL FSC-SKOVENE I TANZANIA.

140 MIO. HEKTAR
AREALET AF FSC-CERTIFICERET SKOV PÅ VERDENSPLAN. TALLET VOKSER HELE TIDEN, PÅ BARE FEM ÅR ER ANDELEN AF VERDENS SKOVE FORVALTET UNDER FSC FORDOBLET.

FOTO: KAROLINE RAHBEK

JOBBET SOM SKOVVAGT GØR MIG MEGET GLAD. JEG ER MED TIL AT PASSE PÅ SKOVEN, SÅ MINE BØRN OGSÅ KAN LEVE AF DEN.

SALIMA SALUMU,
SKOVVAGT FRA NYAMWAGE

SKOVVAGTEN

Salima Salumu har et helt specielt forhold til FSC-skoven i Kilwa. Hun er nemlig leder af landsbyen Nyamwages skovpatrulje, som hver uge cykler ind i skoven for at holde øje med, at træerne ikke bliver fældet illegalt. Den 31-årige kvinde står ikke tilbage for at overnatte flere dage i skoven for at afsløre skovrøvere.

Hvad vil det sige at være skovvagt?
Vi kører ud i skovene i hold to gange om ugen, men vi tager også stikprøver, hvis vi i mellemtiden får en mistanke om, at nogen er i gang med at fælde vores træ. Når det sker, tager jeg min cykel ud og overrasker dem. Cyklerne har vi fået af MCDI og WWF. De er en stor hjælp for os. Hvis jeg ser noget mistænkeligt ude i skoven, ringer jeg efter hjælp. Cyklerne betyder, at mine kollegaer kan komme meget hurtigere ud til skoven, så vi kan fange de ulovlige skovhuggere, så de kan få deres bøde, og vi i landsbyen får det træ, der tilhører os.

Du bevæger dig meget i skoven. Kan du se, om den har ændret sig, siden den blev FSC-certificeret i 2005?
Skoven har forandret sig meget. Før blev selv de små træer fældet. Der var derfor efterhånden ikke meget skov at snakke om. Selv dyrene løb væk. I dag er det meget bedre, nu ser vi elefanter og selv zebraer i skoven.

Det lyder som et farligt job. Hvordan er det at være skovvagt som kvinde?
I dag er vi kun to kvindelige skovvagter ud af seks. Der er kun så få kvinder med endnu, fordi nogle er bange. Det er ikke et let job. Mange kvinder tør ikke engang gå ind i skoven alene i dag, men jobbet som skovvagt gør mig meget glad. Jeg er med til at passe på skoven, så mine børn også kan leve af den.

FOTO: KAROLINE RAHBEK

SKOVHUGGEREN

Abdallah Seleman på 28 år har boet i landsbyen Kisangi, der ligger i Kilwa i det sydlige Tanzania det meste af sit liv. Han lever primært af at dyrke ris, sesam og kornsorten durra, der minder om hirse. Han bruger som mange andre i landsbyen skoven som medicinskab. Her henter han planter, bark og rødder, der hjælper mod alt fra mavesmerter til hovedpine. Men landsbyens FSC-certificerede skov betyder også forbedrede levevilkår for Abdallah, hans kone og fire små børn.

Har skoven ændret sig, efter den er blevet FSC-certificeret?
Før kom folk udefra og fældede træ illegalt i skoven, uden at vi i landsbyen fik noget ud af det. De kom fra andre landsbyer og selv hele vejen fra Dar Es Salaam. Vi fandt ofte stammer og efterladte træstubbe fra træer og kadavere af elefanter, som de også havde dræbt. Det sker ikke længere. Nu ved vi, hvem der fælder hvad, og i dag kommer skoven os selv til gode.

Har FCS-certificeringen haft betydning for livet som skovhugger?
Vi tjener flere penge, som vi vil bruge til at bygge en skole i landsbyen. FSC betyder også, at vi har fået sikkerhedsudstyr. Nu bruger vi både handsker, gummistøvler, hjelme og maske. Det er rigtig godt, fordi det beskytter os mod ulykker, hvis der skulle falde træ ned over os

FOTO: KAROLINE RAHBEK

FOTO: NANA KREUTZMANN

EJEREN AF FSC-SAVÆRKET

I den nordlige havneby Tanga ligger Tanzanias eneste FSC-certificerede savværk, Sandali Woods Industries, ejet af Azim Fazal. Selvom det ikke er let at indføre FSC i et land, hvor korruption hele tiden spænder ben, giver den indiske ildsjæl ikke op. Han har vundet adskillige CSR-priser for sit arbejde med at minimere spild af træ i produktionen og for at få flere kvinder i arbejde på savværket.

Der er mange regler I skal overholde som FSC-savværk med sporing af træet, sikkerhedsudstyr og uddannelse samt højere løn. Hvorfor gør I ikke bare tingene på den nemme måde?

FSC kan bestemt være en udfordring i et land som Tanzania, hvor korruption og illegal handel giver problemer og hård konkurrence. Både den besværlige transport gennem landets kontrolposter og det ulovlige træs lave priser kan give grå hår på hovedet. Men vi har i virkeligheden altid arbejdet efter FSC's principper om miljø og social ansvarlighed. Det er en filosofi, men det handler også om at sælge træet til købere på det globale marked, som i stigende grad efterspørger bæredygtige produkter. Vi er allerede i forhandlinger om at sælge FSC-mærket træ fra skovene i syd til alt fra havemøbler og skærebrætter til smykker, musikinstrumenter og eksklusive ituier til iPhone og iPads.

Dine medarbejdere får en langt højere løn end i de andre lokale savværker. Hvorfor er det sociale ansvar i FSC vigtigt for dig?

Det kan siges meget kort: Hvis mine ansatte ikke har råd til at blive behandlet for malaria med den løn, som de tjener, så gør jeg ganske enkelt ikke mit arbejde godt nok.

AFRIKAS FSC-CERTIFICEREDE LANDSBYSKOVE HAR VOKSEVÆRK

96 procent af alt træ, der bliver fældet i Tanzania er illegalt viser en undersøgelse, som WWF var med til at lave i 2007. Den omfattende ulovlige skovhugst lægger et massivt pres på landets skove og betyder samtidig, at staten går glip af glip af millioner af dollars hvert år i form af skatter, som aldrig bliver betalt. I 2005 løb tabet op i 58 millioner dollars, eller hvad der svarer til 10.000 nye folkeskoler.

HENSYN TIL SKOV OG MENNESKER

For at vende den udvikling har WWF's danske afdeling siden 2008 sammen med den lokale organisation Mpingo Concervation Development Initiative (MCDI) arbejdet på at få FSC-certificeret de særligt udsatte kystskove i den sydlige del af landet. I 2009 lykkedes det, og kontinentets første FSC-certificerede landsbyskove blev en realitet. Et af hovedprincipperne bag FSC er at sikre, at træet både er lovligt og fældet under hensyn til både skov og mennesker.

708 PROCENT MERE FSC

I dag er seks landsbyer med i projektet, der alle har fået undervisning i bæredygtigt skovbrug, sikkerhedsudstyr, bedre markedsføring og en markant bedre pris for træet. De nye landsbyer har fået Afrikas samlede areal af FSC-certificeret skov til at stige med 708 procent – fra 2.420 til 17.151 ha. Det er godt nyt for skovene, som udgør et af verdens mest mangfoldige, men også truede økosystemer. Og for de fattige mennesker, der er dybt afhængige af skovenes naturressourcer til bygningsmaterialer, brænde, medicin og ikke mindst mad.

FOTO: KAROLINE RAHBEK

HVAD ER FSC?

FSC står for Forest Stewardship Council og er en garanti for træ og papir, du kan købe med god samvittighed. I en FSC-skov bliver der ikke fældet mere træ, end skoven kan nå at reproducere. Samtidig betyder FSC, at dyr og planteliv bliver beskyttet, og at de mennesker, der arbejder i skoven, er sikret uddannelse, sikkerhedsudstyr og en fair løn. Se efter mærket med de tre bogstaver og fluebenet, når du køber trævarer og papir.

FSC DESIGN AWARD PÅ TANZANIANSK

Bæredygtighed behøver hverken være fodformet eller kedeligt. For sjette år i træk stiller FSC Danmark, WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove (tidligere Nepenthes) designstuderende på landets arkitekt- og designskoler udfordringen: Foren innovation, æstetik og funktionalitet i et bæredygtigt design af FSC-træ. I år skal de studerende lave modeller af det træ, som blev fældet, da Levende Natur var på besøg i Tanzanias første FSC-certificerede kystskove. Vinderen bliver kåret den 23. november. Præmien er en rejse til skovene i Tanzania og savværket i Tanga, hvor der er mulighed for at lave en prototype af vindermodellen. Flere af de tidligere vindermodeller er i dag sat i produktion.
Læs meget mere om FSC Design Award på **www.fsc.dk/design**

FOTO: KAROLINE RAHBEK

DET ER MEGET POSITIVT AT OPLEVE, HVOR ENGAGEREDE DE LOKALE PARTNERE OG MYNDIGHEDER ER I AT FÅ FSC TIL AT VOKSE FREM I ET LAND, HVOR ILLEGAL HANDEL MED TRÆ ER SÅ DOMINERENDE.

MAJ MANCZAK, MANAGER FOR SKOV OG BÆREDYGTIG TØMMERHANDEL, WWF VERDENSNATURFONDEN

WWF-MEDARBEJDEREN

Maj Manczak, der til dagligt arbejder på WWF's danske kontor i København, har fulgt FSC-projektet, siden det startede i 2008. Hun rejser jævnligt til Tanzania for at følge op på arbejdet i skovene og sikre, at de positive fremskridt fortsætter.

Du har arbejdet med udviklingsprojekter i Afrika i en årrække. Hvad er særligt ved det her projekt?
Det er meget positivt at opleve, hvor engagerede de lokale partnere og myndigheder er i at få FSC til at vokse frem i et land, hvor illegal handel med træ er så dominerende. Det giver mig en tro på, at når mange parter samarbejder, kan vi virkelig rykke tingene i en bedre retning. Men det kræver en vedvarende indsats, hvis vi skal komme den ulovlige skovhugst til livs.

Hvad er den største udfordring?
De landsbyer, som allerede har fået FSC-certificeret deres skove, tjener i dag op til flere hundrede gange så meget for deres træ. Pengene går blandt andet til at bygge en skole, nye brønde og lokaler til jordmødre. Det motiverer dem til at tænke langsigtet og fælde skovene på en måde, der betyder, at de også kan leve af dem i fremtiden. Men hvis solstrålehistorien skal fortsætte, kræver det, at det internationale marked efterspørger bæredygtigt træ frem for det ulovlige og dermed billigere træ.

Hvordan sikrer man det?
Vi arbejder hele tiden på at skaffe flere købere af træet i Danmark og andre vigtige markeder. Derfor sætter vi også fokus på mindre kendte træsorter, som vokser i skovene, så landsbyerne får endnu bedre indtjeningsmuligheder. Kystskovene er kendt for det sorte afrikanske ibenholt, også kaldet mpingo. Men her vokser også mange andre smukke træarter, som panga panga, pau rosa og afzelia, der er velegnede til alt fra møbler til knivskafter og smykker.

FOTO: JESPER NØRGAARD SØRENSEN

DEN DESIGNSTUDERENDE

Ideen til et lille sidebord lavet i FSC-træ gjorde sidste år Mette Schelde til vinder af den årlige designkonkurrence FSC Design Award. Førstepræmien var en tur til et FSC-certificeret skovområde i Amazonas i Brasilien. Turen gjorde stort indtryk, og FSC står stadig højt i bevidstheden hos den unge designerspire. I år får den kommende vinder af konkurrencen mulighed for at komme til de FSC-certificerede kystskove i Tanzania.

Hvad har betydning for dig, når du vælger træ til nye designs?

Jeg bruger altid certificeret træ, når det kan lade sig gøre. Både fordi jeg med egne øjne har set, hvilken forskel, det gør for både naturen og lokalbefolkningen. Men også fordi, at når man vælger certificeret træ, har man ikke noget at tabe. Mange forbrugere efterspørger jo netop FSC-træ, og de er parate til at betale, også selvom det nogle gange koster lidt mere. Det beundrer jeg meget.

Hvad har konkurrencen og rejsen betydet for dig?

Jeg deltog, fordi jeg har en forkærlighed for møbler og elsker at rejse, så det var en fed præmie at gå efter. Jeg kendte godt til FSC i forvejen, men jeg har helt klart fået en anden forståelse for bæredygtig skovbrug, efter jeg selv har oplevet det og boet hos de mennesker, som arbejder i skoven.

SMYK DIG BÆREDYGTIGT

De eksotiske træsorter i Tanzania har allerede vakt interesse inden for dansk design. Navne som mpingo, muiracatiara og muirapi danner rammen om designfirmaet Munions nye smykker, der består af træperler lavet af FSC-træ fra både Amazonas og det afrikanske kontinent – nærmere bestemt kystskovene i det sydlige Tanzania.

Afrikansk ibenholt eller mpingo, der er en af verdens mest eksklusive træsorter, er efterspurgt for sin ekstreme hårdhed og dybsorte farve. Det eftertragtede træ vokser i FSC-skovene i Tanzania, og nu kan du smykke dig med træperler lavet af træ, fældet i skovene i syd, skåret til i savværket i nord og til sidst forarbejdet med detaljer, krystaller og genbrugssølv i Danmark. På den måde er du med til at støtte projektet, skovene og de mennesker, der arbejder for at passe på dem.

Træet til perlerne i den mørke ibenholdt er resttræ fra klarinetter og andre blæseinstrumenter, som den hårde træsort egner sig særligt godt til. Perlerne er derfor på én gang med til at minimere spild på savværket og betyder samtidig en ekstra indtægt for skovlandsbyerne.

Se mere på **muniodesign.com**

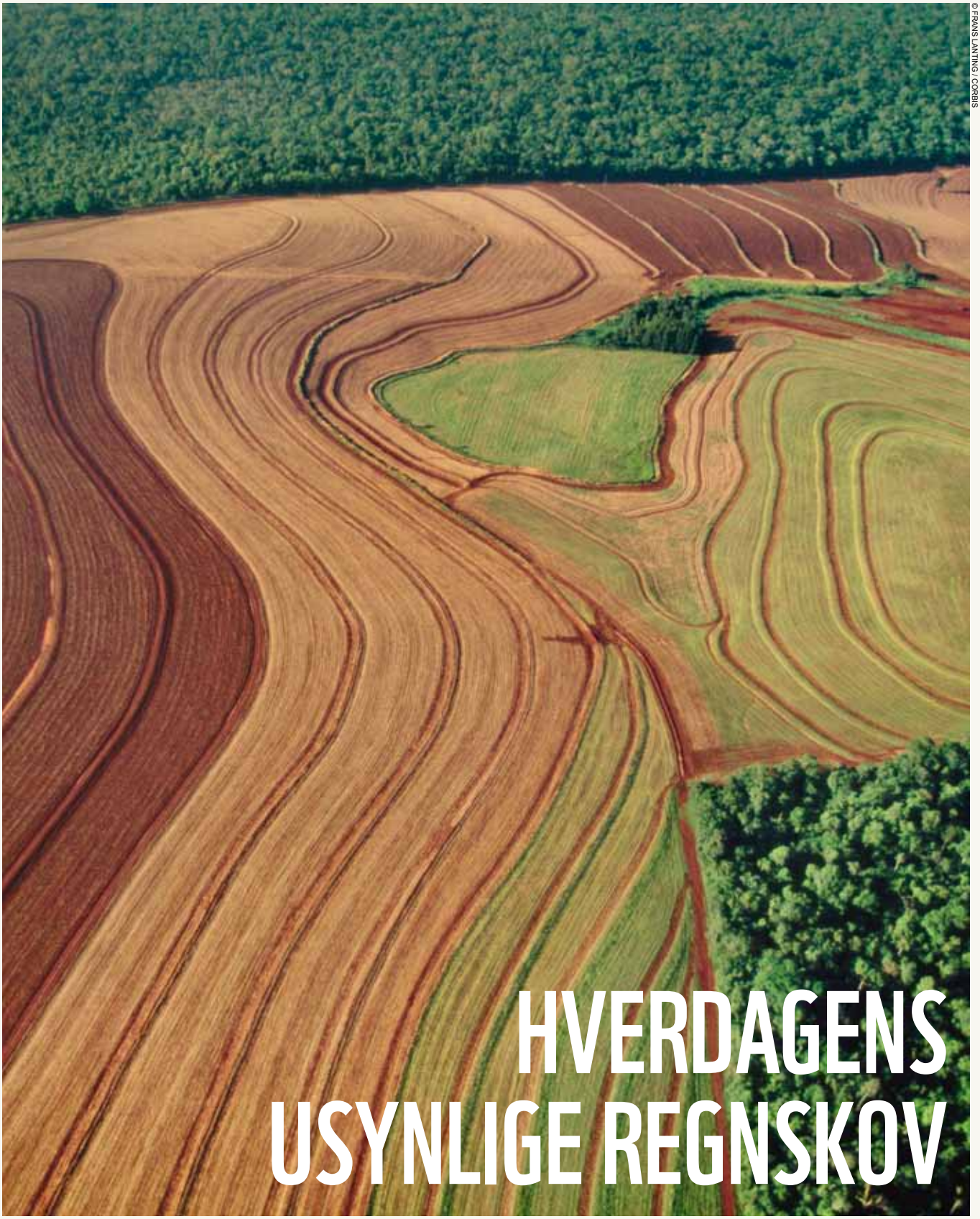

© FRANS LANTING / CORBIS

HVERDAGENS USYNLIGE REGNSKOV

To store parcelhusgrunde. Så stort et areal gør en gennemsnitsdansker krav på i troperne igennem sit forbrug. Det går især ud over regnskoven. Levende Natur viser vej i junglen og giver svar på, hvad du selv, virksomheder og det offentlige kan gøre for at bevare det grønne skovdække.

Af Karoline Rahbek

Måske forbinder du umiddelbart skovfældning med træmøbler og andre træprodukter. Men en af de største årsager til Danmarks indhug på verdens skove ligger faktisk oven på spisebordet. Det er ganske vist ikke til at se det, når kødet ligger i køledisken, men danske svin, kvæg og fjerkræ er fodret med soja, der ofte er dyrket på marker anlagt på tidligere regnskovsområder i Sydamerika. Foderproduktion lægger beslag på 7.142 km² tropisk jord i Sydamerika, eller hvad der svarer til et areal på størrelse med Sjælland.

DANMARK HALTER BAGEFTER

Der findes allerede i dag soja på markedet, der ikke har været med til at fælde regnskov. Alligevel importerer kødindustrien i Danmark endnu ikke den certificerede version af det populære dyrefoder. Anderledes ser det ud i udlandet, hvor både virksomheder og regeringer er begyndt at få øjnene op for alternativerne. I Holland har landets samlede kødindustri fx forpligtet sig til at gå over til 100 procent ansvarlig soja i landets produktion af alt fra kød til ost og æg, hvor soja indgår som foder. I Belgien har fødevareindustrien sat samme ambitiøse mål i 2014, og også i blandt andet England og Sverige stiger interessen.

Ifølge Lasse Juul-Olsen, leder af WWF Verdensnaturfondens skovprogram, kan Danmark med det fodaftryk, vi sætter i tropernes regnskov, ikke forsvare, at vi er så langt bagud i forhold til lande, vi normalt sammenligner os med:

”Både regeringen og centrale virksomheder må gå foran, så vi som forbrugere rent faktisk har mulighed for at træffe et ansvarligt valg. Hvorfor har det offentlige fx ikke en indkøbspolitik, der sikrer, at animalske varer, hvor soja indirekte indgår, produceres uden negative omkostninger for skov og fattige menneskers levevilkår?” spørger han.

MANGE ÅRSAGER, MANGE LØSNINGER

Hvert minut fældes, hvad der svarer til 36 fodboldbaner skov. Døgnet rundt. Det kræver handling fra både myndigheder, virksomheder og forbrugere, hvis tallet skal vendes i en positiv retning, mener Lasse Juul-Olsen.

”Du og jeg kan gøre meget for at mindske vores aftryk på skovene. Man når rigtig langt med at vælge FSC-mærket træ- og papirprodukter, og ved at spise mindre kød. Men skal udviklingen i verdens skove vende, kan vi ikke lægge det fulde ansvar på den enkelte dansker,” siger han og fortsætter:

”På FSC er vi stadig et foregangsland, fx rykker det meget, at en stor virksomhed som Coop har en politik om, at alle varer i hårdt tropisk træ skal være FSC-certificerede. Men der er stadig langt til, at FSC-certificering bliver mainstream for alle træprodukter. Alle relevante parter i det offentlige og private er nødt til at samarbejde om at fremme FSC, ligesom vi skal sikre, at vi også handler ansvarligt, når det gælder soja og palmeolie.”

1815 M²
AREAL I TROPERNE, SOM EN GENNEMSNITSDANSKER SÆTTER BESLAG PÅ IGENNEM SIT FORBRUG.

31 %
AREAL AF LANDJORDEN, DER ENDNU ER DÆKKET AF SKOV. FØR 1950 VAR DER DOBBELT SÅ MEGET SKOV PÅ KLODEN, SOM DER ER I DAG.

47 %
SÅ MEGET AF KLODENS SKOVDÆKKE ER TROPISK REGNSKOV. RESTEN BESTÅR AF NI PROCENT SUBTROPISK REGNSKOV, 11 PROCENT TEMPERERET SKOV, OG 33 PROCENT ER NORDLIG BOREAL SKOV.

13 MIO. HEKTAR
AREALET AF SKOV, DER HVERT ÅR BLIVER FÆLDET. DET SVARER TIL TRE GANGE DANMARKS AREAL.

80 %
SÅ STOR EN DEL AF ALLE LANDLEVENDE DYR LEVER I VERDENS SKOVE

	DET KAN DU GØRE	DET KAN VIRKSOMHEDER GØRE	DET KAN DET OFFENTLIGE GØRE
SOJA	▪ Spis mindre kød, det er både godt for sundheden og verdens skove. ▪ Spørg dit supermarked, om de efterspørger kød produceret med ansvarlig soja, der ikke har været med til at fælde regnskov.	SUPERMARKEDER: ▪ Køb kødprodukter fra dyr, der har spist ansvarligt produceret soja ▪ Sæt klare mål for at reducere salget af kød ▪ Hjælp kunderne på vej til at købe mindre kød igennem mindre kødpakninger. Sæt fokus på lækre alternativer og oplys om, at mindre kødforbrug gør en forskel for skovene. PRODUKTIONSVIRKSOMHEDER: ▪ Bliv medlem af RTRS, som arbejder for at udvikle ansvarligt produceret soja, og arbejd for at højne kvalitet og sænke kødvolumen.	▪ Lav en bindende indkøbspolitik med krav om RTRS-certificering af produkter, hvor soja indgår. ▪ Lav en klar strategi for reduktion af kødforbrug i det offentlige. ▪ Sæt fokus på kødforbrug og skovfældning i landsdækkende kampagner. ▪ Indfør differentieret moms og andre tiltag, der gør det attraktivt at gå over til ansvarlig soja.
PALMEOLIE	▪ Der findes i dag ingen varer i supermarkederne, hvor det fremgår af deklarationen, at der er anvendt certificeret palmeolie. Spørg derfor efter produkter med certificeret palmeolie (CSPO) i dit supermarked og vær med til at lægge pres på udviklingen.	▪ Bliv medlem af RSPO, som arbejder for udvikling af ansvarligt produceret palmeolie. ▪ Køb ansvarligt produceret palmeolie og opstil klare målsætninger om at købe 100 procent CSPO (ansvarligt produceret palmeolie), senest i 2015. ▪ Oplys leverandører og kunder om, hvorfor I stiller krav til, at palmeolien i jeres produkter er ansvarligt produceret.	▪ Lav en bindende indkøbsvejledning om ansvarligt produceret palmeolie. ▪ Arbejd for, at der stilles krav om, at det fremgår på produkter, hvilke vegetabilske olier, de indeholder.
TØMMER	▪ Vælg FSC, når du køber træ- og papirprodukter. ▪ Spørg efter FSC, hvis du ikke kan finde det i butikken. ▪ Gå gerne efter FSC fra landsbyskove, eller utraditionelle træsorter. På den måde er du med til at støtte fattige mennesker og den skov, de lever af.	▪ Opstil klare målsætninger for FSC, fx 100 procent FSC i alle trævarer i 2015. ▪ Køb FSC-mærkede træ- og papirprodukter, hvor det er muligt. ▪ Sæt særlig fokus på FSC-produkter fra landsbyskove og fra utraditionelle træsorter. Det skaber udvikling i verdens fattige skovområder.	▪ Lav en bindende indkøbspolitik, der sikrer, at alt indkøb af offentligt træ skal være FSC-certificeret. ▪ Sæt fokus på FSC over for forbrugere og virksomheder.

DERFOR STØTTER WWF SAMMENSLUTNINGER FOR ANSVARLIG SOJA OG PALMEOLIE

WWF har sammen med centrale producenter, importører, supermarkedskæder, investorer og NGO'er været med til at stifte ordninger for ansvarlig produktion af palmeolie og soja. I 2004 blev RSPO, Roundtable on Sustainable Palm Oil, en realitet. Tre år senere kom RTRS, Roundtable on Responsible Soy til.

Krav beskytter regnskoven

Sammenslutningerne arbejder med relevante aktører om at gøre produktionen af henholdsvis palmeolie og soja mere ansvarlig ud fra globale kriterier, som alle medlemmer skal overholde.

Principperne bag certificeringerne er gennemsigtighed, arbejdsrettigheder, samarbejde med lokale, brug af de bedste tilgængelige dyrkningsmetoder samt beskyttelse af natur og miljø, blandt andet ved at der ikke oprettes nye dyrkningsområder i regnskovsområder og andre områder med høj biodiversitet.

Store ændringer kræver tid

Både RSPO og RTRS har modtaget kritik fra en række miljøorganisationer for ikke at stille strenge nok krav til produktionen. Kritikken går især på, at ordningerne ikke beskytter naturområder af høj bevaringsværdi godt nok, og at RTRS tillader GMO-soja at blive certificeret. WWF mener imidlertid, at der er markante konkrete forbedringer forbundet med at leve op til certificeringsordningernes krav – blandt andet kravet om ikke at fælde skov eller ikke at anvende arealer med høj biodiversitet. Producenterne skal dog have tid til at omstille sig, og de skal kunne se, at der er et marked for den ansvarligt producerede palmeolie og soja. WWF arbejder derfor for, at kriterierne for ordningerne bliver strammet i takt med, at markedet for de certificerede produkter vokser og bedre produktionsformer bliver udviklet.

ILLUSTRATION: MORTEN FOGDE CHRISTENSEN

EN GENNEMSNITSDANSKERS AREALFORBRUG I TROPERNE FOR SOJA, PALMEOLIE OG TØMMER

Vores forbrug i Danmark lægger beslag på store arealer i troperne. På førstepladsen ligger soja til blandt andet foder af svin, kvæg og fjerkræ. En gennemsnitlig dansker gør krav på 1.285 m² tropisk jord til sojaproduktion. På andenpladsen kommer det areal, vi i gennemsnit bruger til træ- og papirprodukter fra tropisk træ. Her sætter en gennemsnitsdansker sig på 425 m², der fordeler sig mellem naturlig skov og plantager, hvor fra der hvert år bliver fældet træ. Også vores forbrug af palmeolie, der indgår i hvert andet af supermarkedernes varer, lægger pres på regnskoven. En gennemsnitsdansker bruger således et 105 m² stort område til produktionen af palmeolie.

I alt sætter vi hver især et aftryk på troperne fra vores forbrug af de tre råvarer på 1815 m² – eller hvad der svarer til omkring to parcelhusgrunde.

DANMARK LOVEDE AT BESKYTTE REGNSKOVEN...

15 procent af verdens samlede udslip af CO_2 kommer fra fældet skov. Til sidste års klimakonference i Cancún, COP16, forpligtede Danmark sig til at finde effektive måder at reducere det pres, vi som land lægger på skovene, og som fører til udledning af drivhusgasser. Selvom Danmarks import af sojabønner fra Sydamerika fører til et massivt pres på skovene, har de danske myndigheder dog endnu ingen strategi for, hvordan vi sikrer, at landets årlige import af 1,65 millioner tons soja minimeres, og at produktionen ikke sker på bekostning af tropisk skov. Det samme gælder Danmarks import af palmeolie, som der heller ikke er planer om skal komme fra ansvarlig produktion.

© TY STANGE / SCANPIX

REMA 1000 VISER VEJEN

Danske forbrugere kan snart lægge varer i kurven, der indeholder ansvarligt produceret palmeolie. Som den første danske detailkæde indfører REMA 1000 nu den ansvarlige olie i kædens egne varer.

Af Charlotte Brix Andersen

Regnskoven er formentlig ikke det første sted, tankerne går hen, når der skal købes ind. Der er ikke tid til store overvejelser om klodens udfordringer, når det skal gå lidt tjept. Men det kan godt betale sig, for vores indkøbsmønstre har stor betydning mange tusinde kilometer væk på den anden side af kloden.

I Malaysia og Indonesien lægger regnskovene areal til kæmpe oliepalmeplantager, der producerer 80 procent af den efterspurgte palmeolie til verdensmarkedet. De store plantager betyder ikke kun tab af uerstattelig regnskov. De sætter også de i forvejen truede arter som den asiatiske elefant og tigeren under pres.

Palmeolien er nærmest umulig at komme udenom i supermarkedet. Olien bruges i alt lige fra kager og færdigretter til rengøringsmidler og kosmetik. Bag på varen står der højst sandsynligt blot 'vegetabilsk olie', hvilket i de fleste tilfælde dækker over palmeolie, som er dyrket på områder, hvor den unikke regnskov før stod.

Nu får danske forbrugere for første gang mulighed for at træffe et reelt valg, der støtter op om regnskoven. REMA 1000, der sælger "discount med holdning", er som den første danske detailkæde blevet medlem af Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO). Det er en sammenslutning af blandt andet producenter og NGO'er, der samarbejder om en mere ansvarlig produktion af palmeolie.

Anders René Jensen, indkøbsdirektør i REMA 1000, ser frem til at præsentere de nye varer i butikkerne.

"Når regnskov fældes til fordel for oliepalmeplantager, er det med til at ødelægge store og vigtige økosystemer, hvilket også speeder klimaforandringerne op. Det billede ønsker vi at være med til at ændre på ved at føre den ansvarligt producerede olie i vores sortiment. Det er sund fornuft."

WWF ROSER REMA 1000S KURSSKIFTE

Det er et overordentligt positivt kursskifte, siger Gitte Seeberg, generalsekretær i WWF Verdensnaturfonden. For som hun understreger:

"Palmeolie er en af de største årsager til afskovning. Bare i løbet af de seneste tre årtier er der i gennemsnit blevet ryddet ca. 13 millioner hektar skov om året. Det svarer til tre gange Danmarks areal, der hvert år forsvinder. Og det er blandt

HVIS MAN SKAL VÆRE LIDT HÅRD, MÅ MAN SIGE, AT DET SANDELIG ER PÅ TIDE, DER SKER NOGET I DANMARK. OG HVOR BLIVER DE ANDRE DANSKE KÆDER AF?
GITTE SEEBERG, GENERALSEKRETÆR I WWF VERDENSNATURFONDEN

andet den palmeolie, vi uden at vide det lægger i indkøbskurven, der er skurken."
REMA 1000 har over en fireårig periode forpligtet sig til at anvende 100 procent certificeret palmeolie. I første omgang har kæden lagt en plan for at få palmeolien i butikkernes varer allerede fra 2012. Målet er, at den skal anvendes i hele REMA 1000s sortiment af egne varer fra 2015.

"For REMA 1000 er det vigtigt, at vi kan stå inde for de produkter, vi sælger, og at forbrugerne kan handle billigt og samtidig ansvarligt," siger Anders René Jensen, der ser miljøhensyn og ansvarlighed som en naturlig del af købmandskabet.

UDLANDET ER LANGT FORAN

Selvom Gitte Seeberg roser REMA 1000s kursskifte, peger hun samtidigt på, at udenlandske kæder er langt foran de danske. Når man kigger rundt i Europa, er målsætningen langtfra banebrydende.

"De danske detailkæder halter virkelig langt bagud i forhold til deres europæiske konkurrenter. Der er mange, som allerede har forpligtet sig på at føre 100 procent certificeret palmeolie i alle produkter senest i 2015. Så hvis man skal være lidt hård, må man sige, at det sandelig er på tide, der sker noget i Danmark. Og hvor bliver de andre danske kæder af?"
De fleste RSPO-medlemmer holder til i Storbritannien, som blandt andre Sainsbury's, Marks & Spencer og Unilever.

Men også i Schweiz og Holland er der mange kæder, som fører produkter med den ansvarlige palmeolie.
WWF vil i den kommende tid fortsætte arbejdet for, at flere supermarkedskæder tuner ind på problemerne i regnskoven og hjælper med til at gøre noget ved det.

"Detailhandlen er en vigtig brik for at udbrede den certificerede palmeolie til forbrugerne. Jeg håber, at flere danskere vil tage den eventuelle omvej for at handle ind i REMA 1000. Det kan betale sig for regnskoven, og forhåbentligt kan det være med til at sætte en kædereaktion i gang, så de andre supermarkeder indser, at de må gå samme vej," afslutter Gitte Seeberg.

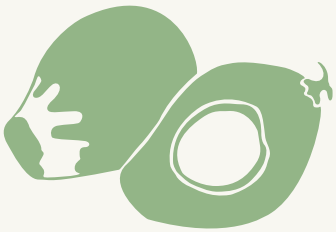

2008
ÅRET, HVOR BÆREDYGTIG PALMEOLIE (CSPO) KOM PÅ MARKEDET.

279 %
DET STEG INDONESIENS AREAL AF PALMEOLIEPLANTAGER MED FRA 1998 TIL 2008, SAMTIDIG MED AT VERDENS FORBRUG AF OLIEN BLEV FORDOBLET.

50 %
SÅ MEGET AF DEN OPRINDELIGE REGNSKOV PÅ DEN INDONESISKE DEL AF BORNEO ER FORSVUNDET SIDEN 1950. OLIEPALMEPLANTAGERNE ER EN VÆSENTLIG ÅRSAG.

2020
DEN GLOBALE EFTERSPØRGSEL PÅ PALMEOLIE FORVENTES AT BLIVE FORDOBLET INDEN UDGANGEN AF DETTE ÅRTI.

VIDSTE DU, AT...

... DER I DAG KUN FINDES CIRKA 500 INDIVIDER TILBAGE AF DEN UNDERART, DER HEDDER MALAYSISK TIGER OG KUN UNDER 400 AF SUMATRA-TIGEREN?

... TIGEREN I DAG KUN ER UDBREDT PÅ SYV PROCENT AF DET AREAL, HVOR DEN TIDLIGERE LEVEDE?

PALMEOLIE TRUER SJÆLDNE SKOVDYR

I Malaysia og Indonesien fældes store skovområder for at gøre plads til palmeolieplantager. Sjældne og truede dyrearter mister derfor deres levesteder – og er nu i stor fare for at blive udryddet.

Af Anne Burlund

Når store dele af de tropiske skovområder forsvinder, bliver dyr som elefanter, næsehorn og tigere klumpet sammen på små arealer. Flere steder bliver korridorerne mellem dyrenes levesteder også ødelagt, og det betyder, at de ikke kan vandre og dermed udveksle gener mellem flokkene.

Flere arter er derfor plaget af indavl og risikerer lokalt at uddø inden for kort tid, hvis der ikke gribes ind for at bevare deres levesteder. Bliv klogere på nogle af de sjældne og fascinerende dyr, der lever i den tropiske regnskov i Malaysia og Indonesien, inden det er for sent.

© NATUREPL.COM / ANDREW PARKINSON / WWF

VIDSTE DU, AT...

...ORANGUTANGEN TIDLIGERE LEVEDE I STORE DELE AF DET SYDØSTLIGE ASIEN, MEN I DAG KUN FINDES PÅ SUMATRA OG BORNEO?

...DER I DAG KUN ER CIRKA 50.000 ORANGUTANGER TILBAGE MOD 230.000 FOR 100 ÅR SIDEN?

...ORANGUTANGEN ER "SKOVENS GARTNER", FORDI DEN ER MED TIL AT SPREDE FRØ FRA PLANTER?

...ORANGUTANG BETYDER "SKOVMENNESKE" PÅ MALAYSISK?

© NATUREPL.COM / ANUP SHAH / WWF

© NATUREPL.COM / JUAN CARLOS MUNOZ / WWF

VIDSTE DU, AT...

...DVÆRGELEFANTEN ER DEN MINDSTE UNDERART AF DEN ASIATISKE ELEFANT, OG AT DER KUN ER CIRKA 3.000 TILBAGE PÅ SUMATRA, HVOR DEN HOLDER TIL?

...DVÆRGELEFANTEN SKAL SPISE CIRKA 150 KG FØDE OM DAGEN FOR AT OVERLEVE, OG AT DEN ISÆR GODT KAN LIDE PALMEBLADE, GRÆS OG VILDE BANANER?

© NATUREPL.COM / MARK CARWARDINE / WWF

VIDSTE DU, AT...

...BESTANDEN AF SUMATRA-NÆSEHORN ER HALVERET I PERIODEN 1985-1995?

...DER KUN ER 275 SUMATRA-NÆSEHORN TILBAGE I VERDEN?

...SUMATRA-NÆSEHORNET OGSÅ KALDES "BEHÅRET NÆSEHORN" OG ER DEN MINDSTE AF VERDENS FEM ARTER AF NÆSEHORN?

© DAVID LAWSON / WWF-UK

HVAD GØR WWF?

- Samarbejder med lokalsamfund, regeringer og andre organisationer for at beskytte levestederne for de truede dyrearter.
- Arbejder for at sikre en ansvarlig produktion fra palmeolieplantager i samarbejdet Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO).
- Opfordrer virksomheder til at bruge certificeret ansvarlig palmeolie.

VIDSTE DU, AT...

... STOR NÆSEHORNSFUGL ER DEN STØRSTE AF ALLE VERDENS OMKRING 60 ARTER AF NÆSEHORNSFUGLE, OG AT DEN FRA HALESPIDS TIL NÆBSPIDS KAN BLIVE HELT OP TIL 1,5 METER LANG?

...DEN HOLDER MEST TIL I TRÆKRONERNE I SKOVEN, SOM DEN BEVÆGER SIG IGENNEM MED EN RÆKKE SIDELÆNS HOP?

...MAN KAN KENDE FORSKEL PÅ HANNER OG HUNNER, FORDI HANNEN HAR RØDE ØJNE, MENS HUNNEN HAR BLÅ-HVIDE ØJNE?

Skæbnemåned for det danske hav

Oktober bliver en vigtig måned for dansk havnatur. Det er nemlig nu, at staten fremlægger de endelige naturplaner for de danske Natura 2000-områder. Planer, som får stor betydning for naturen i vores have de næste mange år frem.

Af Morten Hilding Hansen

Havet omkring Danmark rummer endnu masser af liv. Omkring 200 arter af saltvandsfisk og 500 arter af alger har levested ud for vores kyster. Alene i Nordsøen finder man op mod 1500 arter af hvirvelløse dyr. Havet er også fuld af tang i forskellige farver og størrelser. Det er en toplettet kutling, der svømmer mellem tangen.

Marsvin, sæler, stenrev, boblerev, lysbuget knortegås. Listen over unik natur i vores havområder fortsætter, og Danmark har indgået en række nationale og internationale aftaler, der skal sikre, at den ikke i fremtiden bliver kortere. To aftaler – habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne – er særligt vigtige, når det drejer sig om at beskytte marin dansk natur. Områder, der hører ind under de to EU-direktiver, kaldes under ét Natura 2000-områder, og planer for disse områder er langt om længe ved at være udarbejdet.

”Den marine natur i Danmark har i alt for mange år lidt under manglende direkte beskyttelse. For eksempel er naturtyper som stenrev i dag langt mindre udbredte end tidligere. Natura 2000-planerne gør med andre ord oktober til en afgørende måned for vores have,” siger Mette Blæsbjerg, hav- og fiskerimedarbejder i WWF Verdensnaturfonden.

ET STÅR I HVERT FALD FAST: VI BLIVER VED MED AT FORTSÆTTE VORES KAMP FOR DEN DANSKE MARINE BIODIVERSITET.
METTE BLÆSBJERG, HAV- OG FISKERIMEDARBEJDER I WWF VERDENSNATURFONDEN

DYR OG PLANTER PÅ RETRÆTE

I de senere år har livet i vores havområder været i kraftig tilbagegang. Det gælder blandt andet for ålegræsbestandene, muslingebankerne og tangskovene. Forurening fra landbruget, fiskeri og råstofindvinding er de væsentligste forklaringer på, at både planter og dyr i havet ud for Danmarks lange kystlinje er under pres.

”I WWF udarbejdede vi tidligere på foråret høringssvar til de fleste af de marine Natura 2000-områder, og det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi havde mange indvendinger. Nu håber vi selvfølgelig, myndighederne har været lydhøre, så de er kommet med i de endelige naturplaner. Et står i hvert fald fast: Vi bliver ved med at fortsætte vores kamp for den danske marine biodiversitet,” slutter Mette Blæsbjerg.

Læs mere om det danske havmiljø på **wwf.dk/natura2000**

FOTO: MARTIN KIELLAND, WWW.LIVETUNDEROVERFLADEN.DK

WWF nyt

279.000 KRONER TIL VERDENS SKOVE

FOTO: ECCO WALKATHON

Der blev slidt godt på sålerne, da ECCO Walkathon for 13. gang løb af stablen på Kastellet i København den 28. august. Omkring 16.000 havde taget familien under armen og valgt at gå en søndagstur til et velgørende formål. Det gav hele 279.000 kroner til WWF's arbejde med at beskytte verdens skove. WWF takker for gåturen og det flotte resultat.

NY PRIS FOR STUDERENDE OG PENSIONISTER

WWF's arbejde er kun muligt på grund af den økonomiske støtte fra vores medlemmer. Prisen for pensionister og studerende har i flere år ligget fast, men for at vi kan følge de generelle prisstigninger i samfundet, vil et medlemskab pr. 1. januar 2012 koste 240 kroner årligt.

KAMPEN MOD FATTIGDOM BÆRER FRUGT

De morgentravle danskere blev 9. september overrasket af pandaer og frivillige fra WWF, der uddelte et stykke frisk frugt og den gode nyhed om, at bekæmpelsen af den globale fattigdom går langt bedre, end de fleste tror.

Eventen var en del af den landsdækkende kampagne Verdens Bedste Nyheder, som er et unikt samarbejde mellem FN, Danida, WWF og 70 andre danske NGO'er. Over 150.000 danskere blev landet over mødt med opløftende og overraskende nyheder fra hele verden leveret af de mere end 2000 frivillige, der var på gaden for at sprede kampagnens glade budskab.

Kun hver fjerde dansker tror, at der sker fremskridt i kampen mod den globale fattigdom – men sandheden er, at det går fremad med stormskridt: Siden 1990 er over 400 millioner mennesker nu løftet ud af ekstrem fattigdom, og Verdensbanken har for nyligt vurderet, at to ud af tre ulande vil kunne leve op til FN's såkaldte 2015-mål om at halvere fattigdommen. 89 procent af alle børn i ulandene går nu i skole, 84 procent har fået adgang til rent drikkevand, 90 procent færre børn i Afrika dør af mæslinger – og der er mange flere gode nyheder!

Målet med Verdens Bedste Nyheder er derfor at fortælle danskerne, at udviklingshjælp nytter. I takt med at 2015 nærmer sig, bakker WWF op om at sætte fokus på udviklingsarbejdet – og at vi med en fælles indsats kan udrydde global fattigdom. Du kan stadig være med til at sprede de glædelige nyheder. Find dem på **www.verdensbedstenyheder.dk**

© NATIONAL GEOGRAPHIC STOCK/ JASON EDWARDS / WWF

HJÆLP WWF OG KLIMAET, NÅR DU FLYVER

Når du skal bestille din næste skiferie eller rejse til sydens sol, kan du nu samtidig støtte WWF og klimaet. For hver eneste flybestilling, der bliver foretaget via **www.travelmarket.dk**, donerer Travelmarket nemlig 5 kroner, der fordeles ligeligt mellem fire organisationer, heriblandt WWF. Samtidig slås et vigtigt slag for, at passagerne CO_2-kompenserer deres flyrejser – og klimaet støttes derfor i mere end en forstand.

VIRKSOMHEDER DER STØTTER WWF VERDENSNATURFONDEN

Danske virksomheder kan blive firmasponsorer i WWF Verdensnaturfonden og derved støtte arbejdet for at sikre verdens natur. Der findes fem forskellige firmasponsorater. De er fuldt fradragsberettigede og koster mellem 5.000 og 50.000 kr. om året. Læs mere på **www.wwf.dk/firmasponsor**. Følgende virksomheder støtter WWF Verdensnaturfonden med firmasponsorateterne Isbjørn til 25.000 kr., Pingvin til 15.000 kr., Havørn til 10.000 kr. og Tiger til 10.000 kr.:

ISBJØRN Nybo Jensen Konfektion A/S, Dansk Supermarked A/S, GA-Import A/S, Canon Danmark, Hirsch - Bedner Associates, Nordlux A/S, raaco International A/S, Saxo Bank A/S, Dansk Shell A/S, JØRGEN KRUUSE A/S **PINGVIN** FocusFactory, Sanovo International A/S, Super Koi **TIGER** AdViva ApS, Akzo Nobel Deco A/S, BoligOne Dan Lüth ApS, Borella projects, Maersk Line, Martin Bencher Group A/S, Nokia Danmark A/S, Porto Partner ApS, Regner Grasten Film, RigtigHundemad, Rockwool International A/S, Silicon.dk ApS, Søndergaard Nedrivning ApS, T.J. Transmission A/S, H. P. Therkelsen A/S **HAVØRN** AM Power Rengøring ApS, DT Group a/s, EnergiMidt A/S, Frederiksberg Bogtrykkeri A/S, Global Wind Power, Stig Günther ApS, VITAL PETFOOD GROUP A/S,

UDGIVER: WWF VERDENSNATURFONDEN, SVANEVEJ 12, 2400 KØBENHAVN NV
ÆNDRINGER VEDR. ABONNEMENT RING VENLIGST 35 36 36 35 ELLER SKRIV TIL WWF@WWF.DK

POST
PP DANMARK

Vind en rejse til Afrika

Kom med til Tanzania og se hvor stor en forskel dit tryk gør

www.pantlotteri.dk

Donér din pant og deltag på pantlotteri.dk eller send en sms til 1277 med teksten "Afrika"

coop VI GØR HVAD VI KAN. VIL DU VÆRE MED?

WWF for a living planet®

Red Barnet Save the Children Denmark